

พระพุทธศาสนา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่องที่ 3

พุทธประวัติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

พุทธประวัติ

บทนำหน่วย

การผจญมาร

การตรัสรู้

การสั่งสอน

หน้าหลัก

สารบัญ

1

การพจญมาร

หน้าหลัก

สารบัญ

การตรัสรู้

ในวันก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้นั้น
ทรงตั้งปณิธานแน่วแน่ว่า “แม้เลือดและเนื้อ
ในสรีระนี้จะเหือดแห้งไปเหลืออยู่แต่หนังเอ็น
กระดูกก็ตามที่เกิด ตราบใดที่ยังไม่บรรลु
พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เราจะไม่ยอม
ลุกจากบัลลังก์นี้เป็นอันขาด”

หน้าหลัก

สารบัญ

การขัดขวาง

เมื่อพญามาร “ปรนิมมิตวสวัตดี”

ทราบพระปณิธานอันแน่วแน่แน้นั้นก็ระดมพล
เสนามารทั้งหลายมาขัดขวางการบำเพ็ญเพียร
ของพระองค์ เช่น บันดาลให้เกิดพายุพัดรุนแรง
แต่ว่าพระองค์ได้ทรงระลึกถึงความดีที่ทรงบำเพ็ญมา
คือ พระบารมี 10 ประการ

หน้าหลัก

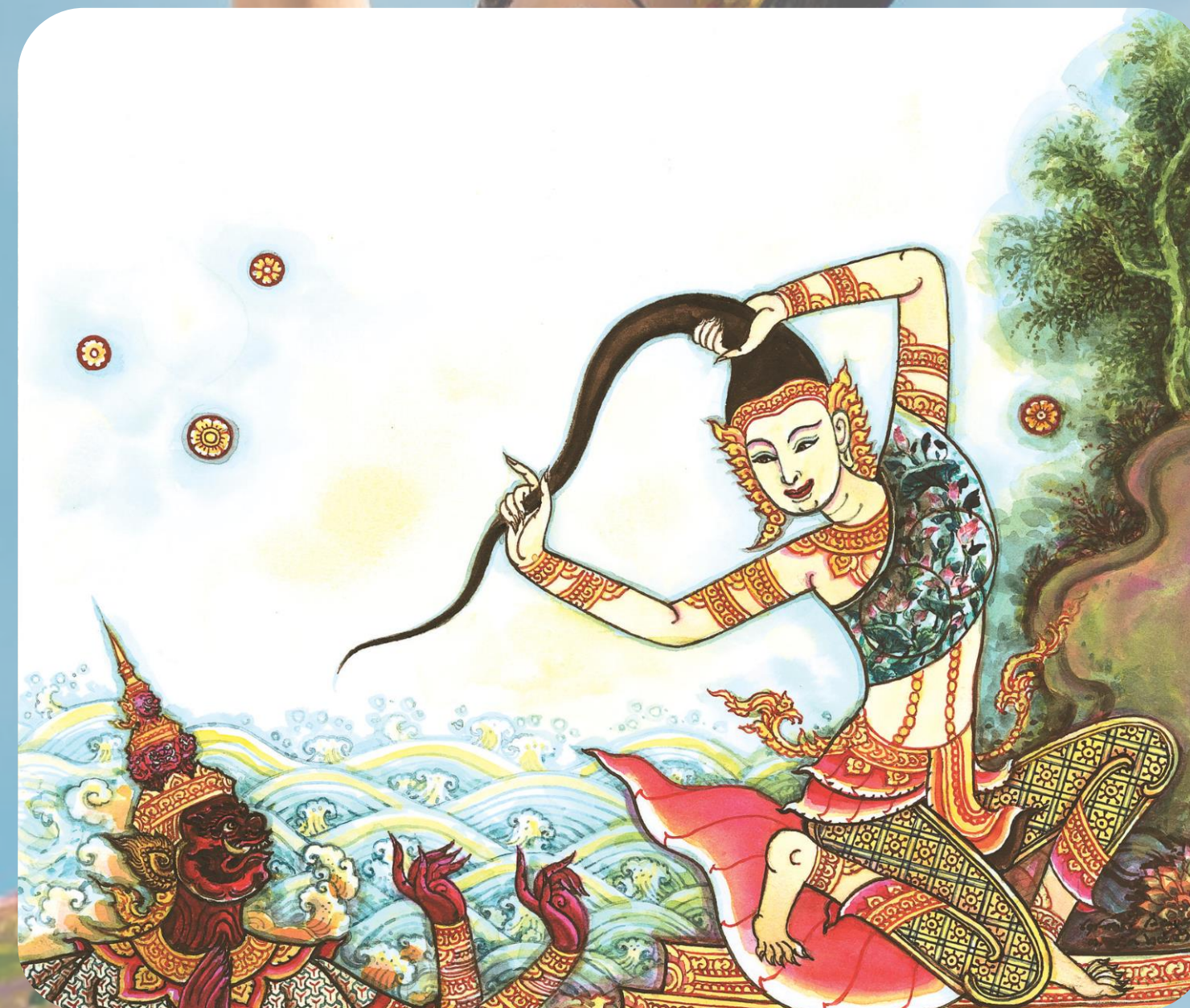

สารบัญ

แม่พระธรณี

แม่พระธรณีจึงบีบมวยผมซึ่งชุ่มด้วย
น้ำหลังออกมามากมายกลายเป็น
ทะเลท่วมพญามารและเสนามาร
ทั้งหลายจนแตกพ่ายไปหมดสิ้น

แม่พระธรณีบีบมวยผม
เพื่อเป็นพยานการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้า

หน้าหลัก

สารบัญ

บทวิเคราะห์

มาร

คำว่า “**มาร**” ในพระพุทธศาสนา หมายถึง
สิ่งที่ฆ่าบุคคลให้ตายจากคุณความดี
สิ่งที่ล้างผลาญคุณความดีหรือเป็นผู้กำจัด
ขัดขวางบุคคลมิให้บรรลุผลสำเร็จ
อันดีงามประกอบด้วย

หน้าหลัก

สารบัญ

เพิ่มเติม

คำว่า “มาร” ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

กิเลสมาร

ความโลภ ความโกรธ ความหลง

ขันธมาร

มาร คือ ขันธ์ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ

อภิสังขารมาร

มารที่ขัดขวางมิให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

เทวปุตตมาร

มารที่คอยขัดขวางเหนี่ยวรั้งบุคคล
ให้ห้วงพะวงอยู่ในกามสุข

มัจจุมาร

มาร คือ ความตาย

หน้าหลัก

สารบัญ

2

การตรัสรู้

หน้าหลัก

สารบัญ

การตรัสรู้

หลังจากพญามารปรนนิมิตวสวัตดี
พ่ายแพ้ไปแล้ว **พระสิทธัตถะ** ก็ทรง
บำเพ็ญเพียร **ต่อไปจนบรรลุญาณ**

หน้าหลัก

สารบัญ

บรรลุนิยามทั้ง 3 ตามลำดับ คือ

ปฐมยามทรงบรรลุปุพเพนิวาสานุสติญาณ

ทรงระลึกชาติได้

มัชฌิมยามทรงบรรลुจตุปปาตญาณ

มีตาทิพย์ หูทิพย์

ปัจจิมยามทรงบรรลุอาสวักขยญาณ

ตรัสรู้อรินัย 4

หน้าหลัก

สารบัญ

บทวิเคราะห์

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือ เรื่องของความจริง
ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติแต่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ
แล้วนำมาชี้แจงเปิดเผยพระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ตรัสรู้
สภาพธรรมนั้น ๆ แล้วนำมาบอกเล่าให้เข้าใจชัดเจน
สัจธรรมหรือความจริงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติที่
พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ คือ **อริยสัจ 4**

หน้าหลัก

สารบัญ

อริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ

ทุกข์ (ความทุกข์)

สมุทัย
(สาเหตุแห่งทุกข์)

นิโรธ
(ความดับทุกข์)

มรรค (หนทางแห่ง
ความดับทุกข์)

หน้าหลัก

สารบัญ

ทุกข์

ความทุกข์ สภาพที่บีบคั้น ขัดแย้งบกพร่อง ไม่เที่ยงแท้

สมุทัย

สาเหตุของทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหาชีวิต

นิโรธ

ความดับทุกข์ ได้แก่ สภาพะหลุดพ้น สงบ

มรรค

ทางดับทุกข์ หมายถึง ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

หน้าหลัก

สารบัญ

เพิ่มเติม

มัชฌิมาปฎิปปทา

ทางสายกลาง ดังตัวอย่างที่พระพุทธองค์ทรงปฏิบัติขณะบำเพ็ญเพียร
เมื่อแรกที่ทรงเริ่มบำเพ็ญเพียรนั้นทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยการทรมานตนเอง
เป็นการปฏิบัติที่เคร่งครัดเกินไปในลักษณะ “สุดโต่ง” และไม่อาจนำไปสู่
ความหลุดพ้นได้ ต่อมาพระพุทธองค์จึงทรงเห็นว่า การดำเนินทางสายกลาง
เท่านั้นจึงเป็นหนทางสู่ความพ้นทุกข์ได้

หน้าหลัก

สารบัญ

เพิ่มเติม

แนวทางการปฏิบัติตนแบบมัชฌิมาปฏิปทาน

ไม่หักโหมทำงานมากเกินไป

ควรมีเวลาพักผ่อนบ้าง

ไม่ปล่อยตัวตามสบายเกินไป

มีการวางแผนแบ่งเวลาให้เหมาะสม

หน้าหลัก

สารบัญ

3

การสั่งสอน

หน้าหลัก

สารบัญ

การสอน

เจ้าชายสิทธัตถะ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

เมื่อย่ำรุ่งของคืนวันเพ็ญ เดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 45 ปี

ขณะที่พระองค์มีพระชนมายุ 35 พรรษา หลังจากตรัสรู้แล้ว

พระพุทธเจ้าทรงพักผ่อนเป็นเวลา 7 สัปดาห์

แล้วเสด็จออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทรงคิดถึงพระอาจารย์

ทั้งสอง คือ อาฬารดาบสและอุททกดาบส

หน้าหลัก

สารบัญ

เพิ่มเติม

โปรดปัญจวัคคีย์

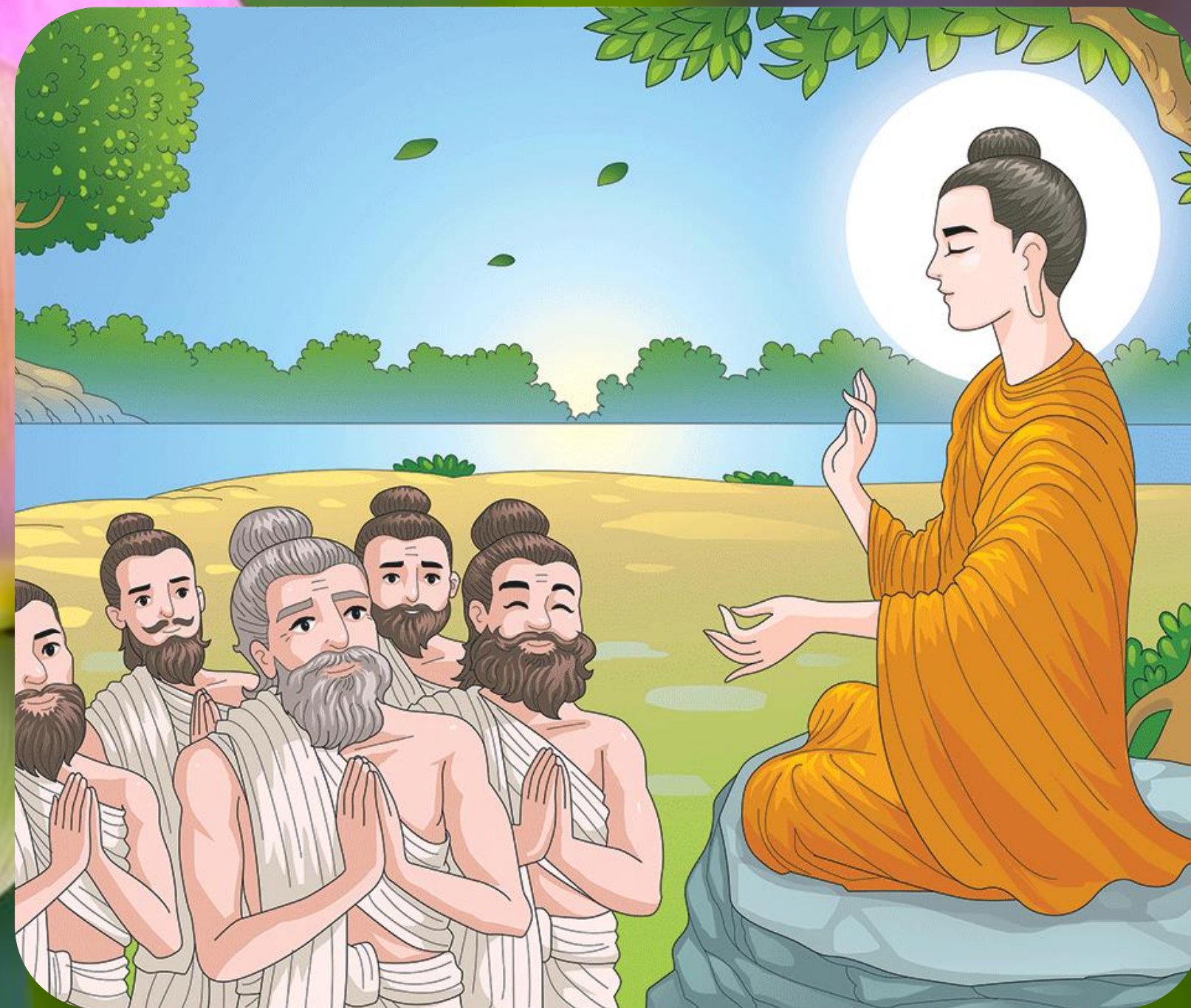
เสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ณ

อิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี

พระธรรมเทศนาที่พระองค์ทรงแสดง

ครั้งแรกเรียกว่า **ปฐมเทศนา** พระธรรม

ที่ทรงแสดงเรียกว่า **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร**

ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ฟังปฐมเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

หน้าหลัก

สารบัญ

บทวิเคราะห์

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นหลักคำสอนที่เกี่ยวกับความจริง
ที่มีเหตุผลสมบูรณ์ถูกต้องและสามารถนำมาประพฤติปฏิบัติและได้รับผล
ด้วยตนเอง พิสูจน์ได้ไม่จำกัดกาลเวลา

1. ทรงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. สอนโดยคำนึงถึงเนื้อหาที่สอน

3. สอนโดยคำนึงถึงลักษณะการสอน

หน้าหลัก

สารบัญ

ทรงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

อุคฆฏิตัญญู : ผู้มีปัญญาฉลาด

วิปจิตัญญู : ผู้มีปัญญาอยู่ในระดับ
ปานกลาง

เนยยะ : ผู้ที่พอจะแนะนำได้

ปทปรมะ : ผู้ด้อยปัญญา

หน้าหลัก

สารบัญ

สอนโดยคำนึงถึงเนื้อหาที่สอน

สอนจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก

สอนด้วยวิธีการปฏิบัติ

สอนให้มีเหตุผล ไม่เชื่อง่าย

สอนให้รู้และเข้าใจถึงองค์ประกอบ
ของสิ่งมีชีวิต

สอนให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในทาง
สายกลาง

หน้าหลัก

สารบัญ

เพิ่มเติม

สอนโดยคำนึงถึงลักษณะการสอน

สอนโดยการยกตัวอย่างประกอบ

สอนโดยการสร้างบรรยากาศ
ในการสอนให้ปลอดโปร่ง

สอนได้ทุกสถานการณ์

สอนแบบรู้แจ้ง จนผู้ที่ได้ฟังสามารถ
บรรลุพระอรหัตตผลได้

สอนโดยใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล
เหมาะสม

หน้าหลัก

สารบัญ

เพิ่มเติม

ด้วยวิธีการสอนดังกล่าวนี้ จึงทำให้หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไป และเป็นที่ยึด
เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งพระพุทธองค์ยังทรงเป็น
ต้นแบบของครูผู้มีกลวิธีการสอนอันแนบคาย
ซึ่งเราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย

หน้าหลัก

สารบัญ

แบบทดสอบ

.....

ความรู้ความเข้าใจ

หน้าหลัก

สารบัญ

1. ในขณะที่พระพุทธเจ้าเผชิญมาร พระองค์ทรงทำอะไรเพื่อให้การผจญมารสำเร็จ

ก. สวดมนต์เรียกเทวดา

ข. สั่งสอนมาร

ค. ตั้งจิตมั่นในสมาธิ

คำอธิบาย

ง. ยกมือขึ้น

จ. ส่งสัญญาณถึงพระอินทร์

หน้าหลัก

สารบัญ

2. ข้อใดคือสาเหตุหลักของทุกข์ตามอริยสัจ 4

ก. ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ข. ความโลภ โกรธ หลง

คำอธิบาย

ค. การขาดแคลนทรัพย์

ง. การทำความดี

จ. ความยึดมั่นถือมั่น

หน้าหลัก

สารบัญ

3. หลังจากทีพระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระองค์ทรงสั่งสอนใครเป็นคนแรก

ก. พระอานนท์

ข. พระสารีบุตร

ค. พระกัสสปะ

ง. ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5

คำอธิบาย

จ. เทวดา

หน้าหลัก

สารบัญ

4. มารในพระพุทธศาสนา หมายถึงสิ่งใด

ก. อุปสรรคทางภายนอกที่ขัดขวางการปฏิบัติธรรม

ข. ความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ค. ความคิดที่ทำให้เกิดการหลงทางและทุกข์

ง. การทำดีเพื่อการหลุดพ้นจากทุกข์

จ. ความคิดที่ทำให้เกิดการหลงทางและทุกข์

คำอธิบาย

หน้าหลัก

สารบัญ

5. พระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงครั้งแรกเรียกว่าอะไร

ก. ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

คำอธิบาย

ข. สัทธัมมสูตร

ค. ปัจฉิมเทศนา

ง. อริยสัจ 4

จ. พรหมวิหาร 4

